

snažnu *Ronu*, a iz Sarajeva nekoliko impresionirajućih vokalno-instrumentalnih djela na tematiku narodnooslobodilačke borbe.

Te partiture kao i one ostalih Papandopulovih opusa – među kojima je podosta onih s duhovnog područja (npr. izvanredne obradbe hrvatskih božićnih napjeva) – osim navedenih značajki očituju i suptilnu subjektivnu autorovu preživjelost koja do izražaja dolazi najčešće u polaganim staccima.

Otvoren prema svemu što mu je nudilo vrijeme u kojem je kao čovjek i glazbenik djelovao, Papandopulo-skladatelj nije ostao gluh na primamljive zovove novih zvukovnih sklopova. Suverena skladateljska tehnika omogućila mu je da s lakoćom uđe u nova zvučna ozračja i da ih utkiva u cjeline koje djeluju ne samo uvjerljivo nego i prihvatljivo. Poklonivši se kao zreo čovjek suvremenim glazbenim idiomom uspomeni Leipziskog Kantora (*Hommage à Bach*, 1972), on je svojim kasnijim radovima usvajao od glazbe našega vremena ono najbolje, dokazujući kako se u ruci Majstora glazbeno ništa može pretvoriti u glazbeno Nešto (*Komad za klarinet solo i ostalo društvo*, 1974).

4. Stvorivši brojna djela **orkestralnog** (2 simfonije, simfonijske pjesme i dr.), **koncertantnog** (3 koncerta za glasovir, *Dodekafonijski koncert* za 2 klavira, po jedan koncert za violinu, fagot, cembalo, kontrabas, timpane i dr.), **komornog** (oko 40 djela između kojih antologijski *Concerto da camera*), **solističkog** (bogat klavirski opus), **glazbeno-scenskog** (opere, baleti), **filmskog** (oko 10 igranih, između kojih i *Lisinski*, više dokumentarnih filmova), **vokalno-instrumentalnih** (kantate), **solističkog i zorskog** karaktera (izvanredna *Hrvatska misa* u d-molu), Papandopulo je nakon Zajca nedvojbeno najplodniji hrvatski skladatelj. Toj prvoj činjenici pridružuje se i druga: bipolaritetna izražajnost na relaciji nacionalno-europsko koja se čas račva a čas prožima. Treća je činjenica izvanredna komunikativnost skladateljeva stvaralaštva u odnosu na publiku, bez obzira na stilsku i glazbenu izričajnost. Posebno je to vidljivo u djelima u kojima Papandopulo izlazi kao naš najmarkantniji ozvučitelj vremena nas samih. Četvrta je činjenica stalna njegova znatiželja za novim zvukovljem. Ali ga ona nikada nije odvela u puko novotarstvo: Papandopulo je bio i ostao sintetizator onoga što mu se u stanovitoj glazbenoj situaciji činilo prihvatljivo. I to je radio tehnički vrlo vješto. Druga je stvar što je njegovo sintetizatorstvo u našim prilikama predstavljalo inovaciju pa i prinos trasiranju novog puta. I to je peta činjenica koja se nameće kao nezaobilazna u nizanju spoznaja o Papandopulovu stvaralaštvu od 1924. godine do smrti.

5. Velik je, dakle, i neobično izražajan polumjer pod kojim se odvijalo **glazbeničko** (bez obzira da li produktivno ili reproduktivno) djelovanje Borisa Papandopula. Iz svijeta njegove imaginacije nicala su vizije koje će svjedočiti o bogatoj, upravo neiscrpojnoj fantaziji i fenomenalnoj tehničkoj spremi protagonista koji se jednako vitalno i uvjerljivo takvim potvrđivao punih šest desetljeća i kao čovjek i kao umjetnik.

A živjeli mi u vrtlogu današnje krvave kroacijske stvarnosti ili u, nadajmo se, što skorijoj idili njezinih arhadijskih ljepota, uvijek ćemo u vedrini *Simfonijete*, u draži *Contradanze*, u dubini nekog ulomka iz impresivno osebnjane *Muke Gospodina našega Isukrista* odnosno *Hrvatske mise* u d-molu velikana i Maga hrvatske glazbe Borisa Papandopula otkrivati potvrđivanje Vječne Ljepote i rai-son d'être-a našega postojanja.

Na tome kao i na svemu ostalom što je nesebično pridonio hrvatskoj glazbenoj kulturi velikom čovjeku i velikom umjetniku Borisu Papandopulu naša hvala.

I spomen u nama i u onima koji će dolaziti nakon nas!

Lovro ŽUPANOVIĆ

Nada Šir

Skoro zaboravljena u tišini svoje samoće 7. rujna 1991., blago je u Gospodinu preminula profesorica Nada Šir.

A trajnost pamćenja, danas, u vrijeme posvemašnje patnje i stradanja, mjeri se satima. Stoga i nije čudno što zaboravljamo one, koji su ljubav prema svom zvanju i domovini, ugrađivali u nju pomno i samozatajno, bez pretenzije da ih povijest pamti.

Upravo takva bila je Nada Šir.

Nada Šir

Diplomiravši na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji orgulje u klasi profesora Dugana, neposredno nakon diplome posvećuje svoje znanje i ljubav prema glazbi – djeci, uvodeći ih blago i nježno, upravo onako, kakva je cijeloga života ona sama bila, iz bezbrižnosti dječjeg svijeta, mašte i igara, u ljepotu i tajnovitosti glazbene umjetnosti. Učila ih je igrom i nježnošću tajnim vezama između crno-bijelih tipaka, učila ih je da je umjetnost ljubav, a djeca su je voljela kao svoju majku, intuitivno osjećajući njenu blagost i skrb.

Tijekom više od pedeset godina svoga pedagoškog rada, profesorica Nada Šir odgojila je naraštaje današnjih eminentnih umjetnika, pedagoga i crkvenih glazbenika u Institutu za crkvenu glazbu.

Univerzalna u svojim shvaćanjima glazbene umjetnosti, tečajem svoga aktivnog rada, Nada Šir piše prve poslijeratne glazbene udžbenike, te (uz ostalo) osniva danas već renomiranu Muzičku školu BLAGOJE BERSA.

Među kolegama Nada ostaje u sjećanjima kao požrtvovan prijatelj, vrhunski organizator i voljeni rukovoditelj.

Pa ipak, najljepše su uspomene ostale u srcima njenih nekadašnjih đaka, koje je bez iznimke voljela ljubavljvu majke.

No trud umjetnika i pedagoga ne ostavlja za sobom trajne, materijalne tragove. Ostaju samo sjećanja i vjerovanje da će možda neki pedagog, danas pokojne profesorice Nade Šir, objašnjavajući pojedini klavirski pasaż reći svojim đacima: "Tako je to interpretirala moja profesorica..."

Z.

Vjekoslava - Seka Šunjić

13. srpnja 1991. godine u Zagrebu je umrla ugledna profesorica glazbe, suradnica Instituta za crkvenu glazbu Vjekoslava - Seka Šunjić, u svojoj šezdesetoj godini života.

16. srpnja 1991. g. dostojno je ispraćena ispred mrtvačnice na Mirogoju na vječni počinak u svoj rodni Mostar.

Tom prigodom iskazane su riječi priznanja u toplom tonu o Seki kao čovjeku, te pedagoškom i kulturnom radniku.

U glazbeni svijet ušla je u najranijim danima svoga života crkvenim pjevanjem i sviranjem kod časnih sestara. Tu sklonost je gajila cijeloga života. Radovala se odlasku u mirovinu kako bi nesmetano vodila neki crkveni zbor. Ali kad je to mogla i ostvariti, Gospodin ju je pozvao sebi. I bez toga dala je čovječanstvu dosta, dala je cijelu sebe svojim neumornim radom, svestranim stvaralačkim duhom i neograničenom ljubavlju prema čovjeku. A za sebe nije tražila mnogo; tražila je samo život dostojan čovjeka, pa i to nije mogla ostvariti. Zatajio je ljudski momenat. Pa i onda kad je obolila, umjesto skrbi dobila je tretman otpisanoga pacijenta. Ali život ima i svoju drugu stranu koju mnogi i ne poznaju. Seka ju je poznavala. O tome ja neću pisati; pisat će jedan od naših nekadašnjih suradnika, naš mali prijatelj, naše drago dijete.

I.B.

Pišem Vam ovo pismo, draga moja profesorice Šunjić, iako znam da ga nikada nećete čitati.

Pišem Vam s bolom u srcu jer je u meni toliko toga ostalo što sam Vam želio reći. I ostade neizrečeno...

Ali pišem i s radošću, jer znam; Vaš život tek sada je započeo i "na poljanama zelenim Isus Vam daje odmora".

Jesen trga lišće s umornih stabala na Ivanićgradskoj cesti, a u parku iza škole polako zamire vika djece. Tko zna po koji put. Kao da je jučer bilo, a ipak, sve te godine što su proletjele kroz naše živote, izgledaju sada baš kao trenutak.

Sreli smo se u proljeće moga života. A sada, kad gledam u te davne dane, u vrijeme koje je prošlo, toliku tugu, sjetu, i čežnju... čežnju za danima radosti, ispunja moju dušu. I vrijeme stoji, u polutamnim hodnicima naše škole, gdje Vi još uvijek nečujno, nenametljivo prolazite, i susrećete me brižno i iskreno...

Vjekoslava-Seka Šunjić

Koliko li je samo topline bilo u Vama, koliko nježnosti i strpljenja. Priznajem, teško je bilo podnositi moje nestašluke, urođenu tvrdoglavost, svojeglavost, ponekad lijenost. Ali ipak, bez prijezira i grubih riječi Vi ste znali zaviriti u moju nutrinu i shvatiti...

I ja sam Vas volio...

Uvježbavamo nastupe. Naporne probe. Zbor Vas ljuti, ali Vi se zapravo i ne znate ljutiti na sve nas koji se nikada i nismo pitali kako je bilo Vama. Tražite poslušnost.

No poslije svega, dvorane plješću, osmijesi, mnogi Vam stižu ruku, suze radosnice... A onda opet rad. Dalje. Naprijed. Niste imali mira, zar ne? Sada znam tko Vas je vodio i nadahnjivao i davao Vam snagu da, zaboravljajući na svoje, nosite naše terete, naše sudbine...

Hvala Vam.

Hvala, što ste mi pružili ruku i što ste razumjeli moje probleme, moje boli. Hvala Vam što ste me voljeli i branili, i kad su već mnogi od mene dizali ruke.

Odzvanjaju glazbala... Podrhtavaju zidovi. Titraju prozori. Čuje se pjesma. Netko govori stihove. Prolaze draga lica... A život je u vrtlogu raznosio sudbine. Vidjeli ste da me grabi. I borili ste se. Borili ste se za ono dobro što ste